

Rinnastuskonjunktioita karkuteillä

Virkkeen rakentaminen tuottaa monille kielenkäyttäjille nykyään ilmeisiä vaikeuksia. Ei tunneta tarkoin esim. lauseita liittävien konjunktioiden tehtäviä eikä siksi pystytä hallitsemaan virkekokonaisuuksia. Seuraava esimerkistö on poimittu lähinnä vuoden 1978 ylioppilasaineista.

Lyhytvirkkeisyys on monen mielestä muodikasta. Kirjoittajat suosivat kevyitä, puhekielenomaisia, mieluiten yksilauseisia virkkeitä. Selvästi vaillinaisia lauseita käytetään huomattavan runsaasti itsenäisinä virkkeinä mainoskielen tapaan. Yhä yleisemmäksi on käynyt rinnastuskonjunktioiden sijoittaminen yksinäislauseiden alkuun. Konjunktio ei näissä tapauksissa enää rinnasta saman virkkeen lauseita vaan pisteen rajaamia jaksoja. Luontevinta tällainen käyttö on silloin, kun jälkimmäinen virke suoraan täydentää edellisen virkkeen ajatusta. Näissäkin tapauksissa olisi yhdyslause monesti onnistuneempi ratkaisu. Esim.

»Emme ehkä tarvitsisi tulevaisuudessa niin monia psykiatrisia hoitopaikkoja. *Eikä niin moni murtuisi elämän painon alla.*»;
»Hallit ovat hyödyllisiä niin huippu-urheilijalle kuin tavalliselle kuntoilijallekin. *Ja käyttöä halleille kyllä riittää.*»; »On keksitty koneita, jotka korvaavat ihmistyön. *Mutta kuitenkin ollaan tyytymättömiä.*»;

»Hän voi olla ilman koruja. *Tai käyttää yksinkertaisia koruja.*»

Virkkeenalkuinen rinnastuskonjunktio *mutta* on tätä nykyä yleisesti tehtävässä, johon paremmin sopisi adverbi *kuitenkin*. Esim. »Tilanne vaikuttaa kyllä selvältä. *Mutta tuonnin rajoittaminen on tuskin niin yksinkertaista kuin voisi kuvitella.*» Kirjoittajat sijoittavat *mutta*-konjunktioita jopa uuden kappaleen ensimmäiseksi sanaksi. Adversatiivisuus on silloin heikkoa; koska *mutta* konjunktio viittaa edellä olevaan, se luontuu tähän asemaan huonosti. Eimerkkejä tällaisesta kappaleenalkuisesta *mutta*-sanasta: »*Mutta mitä nämä kompleksit ovat, mistä ne johtuvat ja miten ne syntyvät.*»; »*Mutta näistä henkilöistä rakentua ryhmä on vain pieni vähemmistö, jonka jäsenet työskentelevät tarmokkaasti uskonsa puolesta.*»; »*Mutta Helsinkiin rakennettiin kuitenkin Suomen ensimmäinen puhelinlaitos.*» Kaikista näistä kappaleen aloituksesta *mutta* voitaisiin jättää pois sisällön mitenkään kärsimättä.

Sillä-konjunktioilla alkava yksinäislause vaikuttaa vaillinaisemmalta kuin moni muu konjunktioilause. Esim. »Hiihtomäkien tarpeellisin väline on hiihtohissi. *Sillä tuskin kenenkään mielestä on hauska kavuta suuren mäen huipulle omin avuin.*»; »Teinikäisen huippu-urheilijan opiskelu vaikeutuu huomattavasti. *Sillä nykyään on harjoitettava vähintään kaksi kertaa päivässä.*» Virkerakenne vaikuttaisi eheämmältä, jos yksinäislauseet yhdistettäisiin pilkulla yhdeksi virkkeeksi.

Monilauseisten virkkeiden konjunktio-liitokset eivät aina onnistu. Rinnastuskonjunktioita saatetaan käyttää merkitystä vailla olevina konnektoreina, joilla turhaan sidotaan yhteen kuulumattomia aineksia samaan virkkeeseen. Esim. »Tuo lause pitää paikkansa vielä nyky-yhteiskunnassakin *ja huulensa*, että ihmiset ovat nykyisin toisiaan kohtaan paljon »susimaisempia» kuin roomalaiset kansaanaan.»; »Huippu-urheilijoiden keski-ikä on viimeisten kymmenen vuoden aikana laskenut huomasti, *mutta onko myös ajateltu*, ovatko nuoret sekä fyysisesti että psyykki-

sesti tarpeeksi vahvoja voidakseen olla huippu-urheilijoita.» Edelliset virkkeet korjaantuisivat, jos konjunktioita sijaan pantaisiin piste.

Rinnastuskonjunktioiden oheen kirjoittajat lisäävät huomattavan usein liitepartikkelin *-han/-hän, -kin, -pa/-pä*. Konjunktio vaikuttaa tällaisissa lauseissa toistevalta, tyhjältä ainekselta, jonka voisi huoletta jättää pois. Esim. »Hallit suorastaan imevät varoja ylläpitoonsa, *mutta onhan jääkiekko hyvin suosittu laji katsojien keskuudessa.*»; »Ne loivat pohjan suomalaisten urheilijoiden menestykselle, *sillä olivathan ensimmäiset urheilusankarimme yleisurheilijoita ja painijoita.*»; »Mutta nuoresta iästä ei ole vain etua, sillä monilta nuorilta urheilijoilta puuttuu varmuutta. *Sillä onhan selvää, että vanhemmalla urheilijalla on enemmän kokemusta.*»

Mutta-konjunktioita keskeisiä tehtäviä on adversatiivisuuden, vastakohtaisuuden ilmaiseminen. Seuraavissa virkkeissä on tuskin kyse vastakohdasta. Ne toimisivat paremmin ilman *mutta*-konjunktioita. »Puhelin tuli hämmästyttävän nopeasti Suomeen kaukaisesta Amerikasta, *mutta olihan se mullistava ja hyödyllinen keksintö.*»; »Suomessa ei onneksi tällaista ongelmaa olekaan, *mutta luin kerran haastattelun erästä nuoresta urheilijasta.*»

Virkkeessä »Vanhemman sukupolven urheilijat ovat saaneet väistyä, *sillä niin suureneja nuoret urheilijat ovat olleet useissa lajeissa*» selittävä *sillä* on turha, kun lauseessa jo on sana *niin*. Virkkeessä »Ei riitä, että urheilukentän muoto on hyvä, *sillä kentän muidenkin tilojen on oltava kunnollisia*» konjunktio *sillä* tilalle sopii adversatiivinen *vaan*.

Seuraavassa virkkeessä on muodikkaa konjunktioita käyttöä. Konjunktioiden merkitystä ei juuri ole ajateltu; ne toimivat vain lauseiden liittiminä. »Näin saadaan muiden maiden etumatkaa kiinni, *sillä kun Suomessa on ehkä parikymmentä hallia, niin Ruotsissa niitä on noin sata, mutta Yhdysvalloissa ja Neuvostoliitossa niitä on jo useita satoja.*» Toisen lauseen *sillä* ja *kun* ovat aiheettomat, koska teks-

tissä ei ilmaista sen paremmin selitystä
kuin aikaakaan. Jos ne poistetaan, käy
aiheettomaksi myös kolmannen lauseen
nin; lausehan ei osoita seurausta.

Seija Aalto